

УДК 631.173'06-044.337 ©

НЕПОЧАТЕНКО А.В., канд. екон. наук
НЕПОЧАТЕНКО В.А., д-р фіз.-мат. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
nepochatenko78@ukr.net

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ ТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

Висвітлено сучасний стан та проблеми технічного сервісу в сільськогосподарських підприємствах, доведено доцільність відновлення державної системи сертифікації та стандартизації сільськогосподарської техніки за результатами випробувань на вітчизняних машиновипробувальних станціях. Проаналізовано структуру проведених ремонтів господарствами області за місцями їх здійснення, досліджено залежність впливу розміру витрат, пов'язаних із придбанням запасних частин на основні результативні показники господарської діяльності аграрних підприємств. Висвітлено проблеми кількісно-якісного забезпечення аграріїв ремонтно-технологічним обладнанням, інженерно-технічним персоналом і цільового їх використання. Виділено основні напрями подальшого вдосконалення організації системи технічного сервісу на сучасному етапі розвитку сільськогосподарського виробництва.

Ключові слова: технічний сервіс, організація сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки, машинно-тракторний парк, сільськогосподарські машини, ремонтно-технічна база, система технічного обслуговування і ремонту, ефективність використання техніки.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем аграрного сектору економіки України є технічне забезпечення сільськогосподарських виробників на високому кількісно-якісному рівнях. Працездатність сільськогосподарської техніки, яка використовується в господарствах, підтримується завдяки ремонтам, витрати на проведення яких щороку зростають. Високий ступінь зносу техніки, недостатні обсяги придбання нових запасних частин в поєднанні з низькою якістю переважної більшості використовуваних ремонтно-технічних матеріалів не дозволяє забезпечити належний рівень технічної готовності та надійності машинно-тракторного парку сільськогосподарських товаровиробників, що в підсумку призводить до суттєвих порушень технологічних процесів вирощування та збирання сільськогосподарських культур, негативно впливає на врожайність, якісні характеристики продукції і її собівартість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань організаційно-економічного функціонування технічного сервісу сільськогосподарської техніки присвячено багато праць таких відомих вчених: Я.К. Білоусько, В.Г. Більський, А.В. Блоха, О.Д. Витвицька, П.І. Гайдуцький, М.П. Кононенко, М.Г. Лобас, М.М. Могилова, Г.М. Підлісецький, П.П. Руснак, П.Т. Саблук, В.П. Ситник, В.Є. Скоцик, Ю.В. Тивоненко, В.Л. Товстопят, В.С. Шебанін та інші.

Разом з тим слід визнати, що деякі з питань залишаються не повною мірою висвітленими, не до кінця дослідженими та вивченими.

Мета дослідження – дослідити сучасний стан технічного сервісу сільськогосподарської техніки, виявити основні проблеми ефективності функціонування й окреслити організаційні напрями його подальшого вдосконалення.

Матеріали і методика досліджень. Основою проведення дослідження слугували праці вчених за цією тематикою, офіційні дані Управління агропромислового розвитку районних державних адміністрацій Київської області, матеріали звітності й обліку сільськогосподарських підприємств області, дані анкетних опитувань.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні методи економічних досліджень: економіко-статистичний, групування, індукції та дедукції, абстрактно-логічний, анкетування.

Результати досліджень та їх обговорення. Відомо, що ефективне використання техніки можливе тільки за умови належної організації її технічного сервісу. Разом з тим, рівень сервісного забезпечення машинно-тракторного парку в досліджуваних господарствах Київської області, знаходиться на вкрай низькому рівні, що підтверджують показники технічної готовності техніки, які останніми роками в сільськогосподарських підприємствах Київської області становили 50–75 %, за нормативу 85–92 % [1].

Очевидно, що потенційні можливості сільськогосподарської техніки перетворюються в реальні лише за умови високого організаційного рівня її використання, оскільки 80–90 % економічного ефекту від впровадження нової техніки реалізується у сфері її експлуатації. Однак, незважаючи на

гострий дефіцит технічних засобів в аграрному секторі, потенційні можливості машин у сільськогосподарських підприємствах використовуються тільки на 40–50 %. Причинами цього є недоліки в системі інженерно-технічного обслуговування виробництва [2].

За останні десять років суб'єктами агробізнесу Київської області придбано значну кількість основних видів технічних засобів. Однак, аналізуючи структуру й склад техніки, що постачається, можна зробити висновок про властиву тенденцію безсистемності її придбання, яка проявляється надмірною різноманітністю марок однотипних машин у складі машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств області. Так, наразі в господарствах корпоративного сектору аграрної економіки досліджуваного регіону зернозбиральних комбайнів налічується більше 20 марок, що істотно ускладнює вирішення завдань щодо своєчасного якісного ремонтно-технічного й сервісного їх обслуговування [1].

Отже, у сільськогосподарських підприємствах не проводиться належним чином перевірка вхідної техніки на відповідність національній системі технологій і машин, не оцінюється її адаптивність до місцевих умов, якості застосовуваних нафтопродуктів, наявності ремонтно-обслуговуючої бази. Відсутня доступна для широкого кола сільськогосподарських товаровиробників об'єктивна інформація про нові моделі сільськогосподарської техніки.

За таких умов доцільно було б відновити систему сертифікації техніки за результатами випробувань на вітчизняних машиновипробувальних станціях. Особливо ретельно необхідно перевіряти сільськогосподарські машини, які сільськогосподарські товаровиробники купують за кредитні кошти, надані під гарантію держави. Інформація про результати випробувань і вільна конкуренція різних фірм-виробників машин дозволить виявити серед них найбільш економічно привабливі та знизити ціни на техніку.

Саме на основі державного регулювання має бути збалансовано процес завезення, створення й освоєння виробництва техніки з урахуванням перспектив розвитку машинобудування в Україні. Рішення про придбання чи спільне виробництво з іноземцями машин слід приймати на підставі даних порівняльних випробувань із залученням кваліфікованих експертів. При цьому необхідною умовою для постачальників машин і обладнання має бути повний та якісний їх сервіс у гарантійний та післягарантійний період.

Необхідно звернути увагу на той факт, що економічно доцільним є відновлення деталей, вузлів і агрегатів та використання їх для ремонту машин. При цьому капітально-відновлювальний ремонт у 2–3 рази дешевший за нову машину [3].

Так, за розрахунками науковців, для повного оновлення техніки необхідні витрати, еквівалентні 350–400 дол. США на 1 га ріллі, а на ремонт і підтримання машин у працездатному стані – в середньому близько 40 дол. США. За кошти, що йдуть на оплату придбання однієї нової машини, можна відремонтувати 4–5 відповідного класу, які в найближчі три роки виконують обсяг робіт у 2–3 рази більший, ніж одна нова машина. За обмежених фінансових ресурсів у сільськогосподарських товаровиробників цей шлях більш реальний для переважної більшості господарств. Реалізація цього напрямку в повному обсязі дозволить зменшити дефіцит техніки на 15–20 % [4].

Дослідженням встановлено, що частка витрат на придбання запасних частин і проведення ремонтів сільськогосподарської техніки в структурі витрат на виробництво продукції рослинництва коливається в межах 5,7–6,7 %.

При цьому в грошовому вимірі показник за цією статтею витрат у галузі рослинництва протягом останніх 3 років зріс майже в 2,5 рази. Ця обставина пояснюється підвищенням цін на запасні частини та збільшенням обсягів проведених ремонтів. Як свідчать результати дослідження, в більшості сільськогосподарських підприємств Київської області порушуються правила експлуатації й технічного обслуговування машин, якість ремонтних робіт залишається низькою. За даними науковців Національного наукового центру «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства», післяремонтний ресурс тракторів становить близько 50 % ресурсу нових, хоча за стандартом він має бути не менше 80 %. Як наслідок, їхній технічний ресурс, закладений в конструкції машини, реалізується в експлуатаційних умовах неповністю [5].

Недостатньо інтенсивне використання техніки призводить також до нераціонального витрачання запасних частин. На їх виготовлення витрачається понад 40 % сталюого литва, близько 27 % прокату чорних металів і чавунного лиття, а обсяги виробництва запасних частин перевищують випуск самих машин. Однак потреба в них забезпечується неповністю.

Штучний дефіцит запасних частин також утворюється через недостатнє відновлення зношених деталей і вузлів. За оцінками фахівців, лише близько 20 % всієї номенклатури запасних частин

тракторів відновлюється на ремонтних підприємствах та повторно використовується в роботі, хоча відновлювати їх необхідно в більших обсягах [6].

Розвиток сільського господарства в умовах ринкової економіки на основі інновацій супроводжується зміною форм організації інженерно-технічного обслуговування виробництва та матеріально-технічної бази інженерних підрозділів. Роль і значення інженерно-технічного обслуговування вимагає більш пильної уваги до цієї сфери діяльності, оскільки від неї залежать трудомісткість, якість і собівартість механізованих робіт.

Із розвитком ринкового середовища відносини у сфері технічного сервісу трансформувалися із планово-розподільчої системи до ринку відповідних товарів і послуг. Специфіка нинішньої ситуації полягає у відсутності реально вираженого платоспроможного попиту на послуги технічного сервісу за досить значної потреби в них.

Дослідженням встановлено, що основний обсяг ремонтних робіт (до 90 %) господарствами Київської області виконується власними зусиллями без застосування спеціалізованого устаткування, оснащення, необхідних матеріалів, за дефіциту якісних запасних частин за рахунок перебирання зношених деталей із списаних машин (рис. 1). Однак цей резерв себе вже вичерпав, про що свідчить припинення списування машин, стабілізація їх кількості та збільшення обсягів ремонтних робіт.

Як свідчать результати дослідження, господарства корпоративного сектору досліджуваної області, які експлуатують сільськогосподарську техніку імпортного виробництва, користуються послугами спеціалізованих підприємств агротехнічного сервісу. Ця обставина спонукає до виникнення нових, відносно невеликих виробничих структур технічного сервісу, що спеціалізуються на виконанні окремих видів ремонтних робіт і користуванні послугами ремонту техніки на базі промислових підприємств. На ремонтних заводах та інших підприємствах створюються спеціалізовані дільниці з ремонту однотипних вузлів і агрегатів машин різних марок.

Проведені дослідження дали змогу встановити, що ключовою ланкою технічного сервісу є система технічного обслуговування і ремонту (ТОР), спрямована на підтримання техніки в працездатному стані, забезпечення високого ступеня технічної готовності МТП до проведення сільськогосподарських робіт, зниження частки приведених витрат у собівартості виробленої продукції (табл. 1).

Виконане нами групування сільськогосподарських підприємств засвідчило, що за збільшення частки витрат на придбання запасних частин у структурі загальних витрат на виробництво продукції рослинництва виявляється позитивний вплив до підвищення основних показників ефективності господарської діяльності. Це свідчить про високий рівень окупності здійснених витрат на придбання запасних частин і використання сільськогосподарської техніки в технологічному процесі.

Як доводить практика функціонування сільськогосподарських підприємств Київської області, якісний ремонт техніки можливий лише на основі застосування сучасних технологій і засобів. Нині підприємства і служби системи технічного сервісу оснащені ремонтно-технологічним обладнанням, яке було призначене в основному для вузькоспеціалізованого виробництва з великою програмою ремонту, застосування якого за нинішніх умов господарювання як економічно, так і технологічно здебільшого невиправдане. Через невідповідність сучасним вимогам рівня оснащення ремонтно-технологічним обладнанням втрачається якість ремонту, збільшуються витрати запасних частин і затрат праці. Крім цього, суттєво скоротилась кількість суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері технічного обслуговування сільськогосподарської техніки.

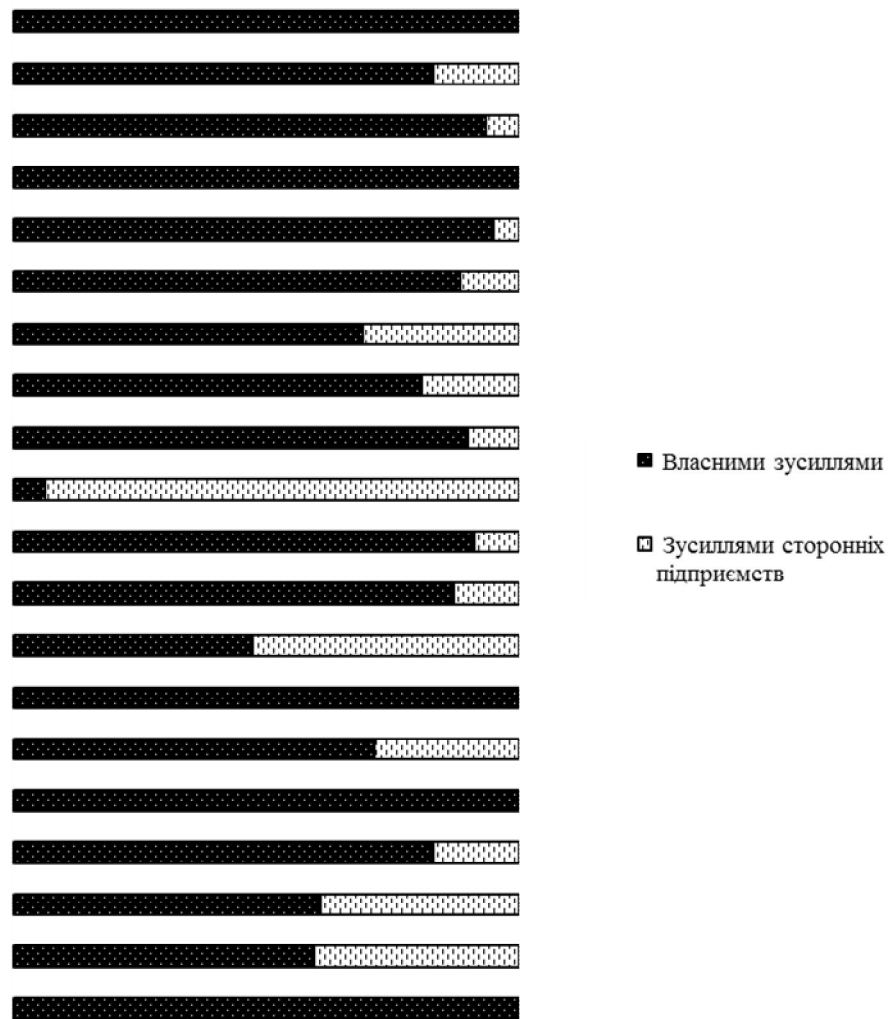

Рис. 1. Структура проведених ремонтів сільськогосподарськими підприємствами Київської області за місцями їх здійснення, %

Таблиця 1 – Групування сільськогосподарських підприємств за рівнем витрат на запасні частини в структурі загальних витрат, %

на запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту в загальних витратах, %	Кількість господарств у групі	Площа с.-г. угідь, га	Одержано грн/га ріллі			Рентабельність, %	Структура товарної продукції рослинництва, %								Урожайність, ц/га		
			Валової продукції	Виручки	Прибутку		Усього	у тому числі						Пшениця	Кукурудза	Соняшник	
								Зернові	Пшениця	Кукурудза	Соняшник	Цукрові буряки	Інша продукція рослинництва				
До 2	77	1498	12,2	8,5	1,3	17,3	100	46,4	15,2	27,3	5,6	3,0	45,0	45,5	72,3	25,6	
2,1-4	82	1826	7,9	6,6	1,4	27,1	100	69,9	14,2	48,4	11,4	2,5	16,2	44,2	60,0	23,5	
4,1-6	81	3496	5,6	8,2	1,9	30,9	100	70,2	15,4	51,2	14,4	2,0	13,4	47,8	68,9	26,0	
6,1-8	64	2334	3,1	7,4	1,3	21,4	100	65,2	15,0	45,2	13,2	0,8	20,8	44,2	65,5	25,5	
8,1-10	46	1812	5,0	6,4	1,4	27,8	100	54,8	14,9	27,6	15,1	4,4	25,7	42,9	54,9	27,1	
10,1-20	61	2119	3,1	5,3	1,7	46,4	100	63,0	23,9	33,5	12,5	4,6	19,9	39,5	74,8	26,8	
Більше 20	14	1422	17,2	5,6	1,5	37,9	100	56,8	17,2	26,3	10,4	2,9	29,9	43,8	72,0	28,1	
Усього	425	2189	6,2	7,3	1,6	27,7	100	63,6	16,0	42,2	12,3	2,5	21,6	44,6	66,8	25,7	

Джерело: розрахунки автора.

На сучасному етапі розвитку сільського господарства ремонтно-обслуговуючу базу слід розглядати як єдиний комплекс, що вирішує завдання підтримки й відновлення працездатності та

справності машин і обладнання. Розвиток його має бути безперервним, з урахуванням рівня матеріально-технічної бази сільського господарства й найбільш активної її частини – машинно-тракторного парку.

Обслуговування та ремонт машинно-тракторного парку в Київській області розвивається шляхом концентрації та спеціалізації на основі створення ремонтних підприємств і цехів з відновлення та ремонту деталей, вузлів, агрегатів, двигунів згідно з вимогами науково-технічного прогресу ремонтного виробництва сільськогосподарської техніки.

Як свідчать результати проведеного нами дослідження, 20 % сільськогосподарських підприємств мають власні спеціалізовані ремонтні бази, 80 % – ремонтні майстерні, які дають можливість здійснювати переважно тільки поточний ремонт техніки. Капітальний ремонт своїми зусиллями проводить лише кожне четверте з підприємств. Необхідно зазначити, що тільки в 70 % обстежених господарств ремонти здійснюються в спеціально обладнаних для цього приміщеннях. Разом з цим викликає занепокоєння низький рівень забезпеченості відповідними фахівцями з ремонту технічних засобів. У більшості господарств відсутні посади інженерів. Отже, результати дослідження свідчать, що в оглядовій перспективі основний обсяг робіт з технічного обслуговування і ремонту техніки буде, як і в нинішніх умовах, виконуватися безпосередньо на місці її експлуатації у споживача зусиллями спеціалізованих груп ремонтників за участю механізаторів. Залежно від виробничих можливостей бази сільськогосподарських підприємств вони здатні виконувати 50–80 % від загального обсягу ремонтно-обслуговуючих робіт.

Ринкова економіка вимагає принципових змін системи економічних відносин, а також координацію цілей інженерно-технічного обслуговування, виходячи з інтересів й економічних вигід виробників машин, підприємств технічного сервісу та їх сільськогосподарських споживачів. На цей момент, як свідчать результати анкетного опитування керівників підрозділів і фахівців інженерно-технічних служб сільськогосподарських підприємств Київської області, тільки 43 % дипломованих інженерів визнали свою роботу такою, що відповідає вимогам набутої кваліфікації. Основна частина респондентів вважає, що вони найняті з метою забезпечення підтримки техніки в режимі експлуатації та здійснення організаційно-управлінської діяльності. Так, 38 % інженерів (головні інженери-механіки та енергетики, завідувачі МТП) виконують роботу організаторів і керівників, 46 % зайняті безпосередньо експлуатацією технічних систем.

Отже, орієнтація інженерів на участь з іншими фахівцями в розробці прогресивних технологій із запровадження нової техніки, комплексної механізації та автоматизації робочих процесів характерна для невеликої кількості фахівців, хоча значна їх частина виявляє підвищену увагу до розв'язання складних інженерно-технічних завдань.

Таким чином, нераціональне використання праці інженерів призводить не тільки до економічних і соціальних втрат, але й до погіршення морального потенціалу фахівців інженерно-технічних професій.

Проведені нами дослідження дозволили визначити наступні основні напрями подальшого вдосконалення організації системи технічного сервісу на сучасному етапі розвитку сільськогосподарського виробництва: обов'язкова участь заводів-виготовлювачів у виконанні всього комплексу робіт технічного сервісу для повного і своєчасного задоволення потреб товаровиробників у всіх галузях АПК; оптимізація розміщення мережі підприємств і виробництв технічного сервісу з метою протидії монополізму в цій сфері; удосконалення організаційних форм і технологій виконання ремонту та технічного обслуговування машин для забезпечення надійної та ефективної їх роботи; створення прокатних пунктів, ефективне функціонування спеціалізованих механізованих формувань щодо виконання сільськогосподарських робіт; створення умов сільськогосподарським товаровиробникам для вільного вибору виконавців ремонтно-обслуговуючих робіт за рахунок розвитку ринку послуг, конкуренції в діяльності ремонтно-обслуговуючих підприємств і виробництв усіх рівнів; приведення у відповідність із попиту на послуги структури діючих потужностей ремонтно-обслуговуючої бази сільського господарства, включаючи виготовлення нових засобів і деталей, впровадження досягнень науково-технічного прогресу з урахуванням технічної, економічної та соціальної політики в ринкових умовах господарювання; надання послуг споживачам засобів механізації з метою продовження терміну служби машин, придбання їх у користувачів після терміну експлуатації, відновлення та реалізації на вторинному ринку за пільговими цінами з гарантією; своєчасне забезпечення споживачів запасними частинами, відновленими вузлами та агрегатами; поглиблення кооперації між ремонтно-обслуговуючими підприємствами і заводами-виробниками машин; розвиток нових

організаційних форм надання послуг (міжгосподарських асоціацій із виробничо-технічного обслуговування, регіональних технічних центрів); застосування дилерської моделі в наданні послуг споживачам.

Висновки. Виходячи зі сказаного вище, можна зробити наступні висновки:

1. Машинно-тракторний парк більшості сільськогосподарських підприємств має низькі показники технічної та функціональної готовності внаслідок високого ступеня зносу техніки та неефективного ремонтно-технічного її обслуговування.

2. Придбання техніки сільськогосподарськими товаровиробниками відзначається безсистемним характером, що проявляється надмірною багатомарочністю машин і в підсумку істотно ускладнює вирішення завдань щодо своєчасного та якісного їх ремонтно-технічного обслуговування.

3. Належним чином не проводиться перевірка імпортової техніки на відповідність національній системі технологій і машин, не оцінюється її адаптивність до місцевих умов, якості застосовуваних нафтопродуктів, бази ремонтно-технічного обслуговування, що тягне за собою зниження ефективності її використання.

4. За зростання витрат на придбання запасних частин у структурі загальних витрат на виробництво продукції рослинництва відзначається позитивна тенденція зростання основних показників ефективності господарської діяльності підприємств, що свідчить про високий рівень окупності таких витрат.

5. Ремонтно-технічна база більшості сільськогосподарських підприємств не відповідає сучасним вимогам із проведення комплексу ремонтних робіт, у результаті лише 25 % із них проводять капітальний ремонт техніки своїми зусиллями.

6. У сільськогосподарських підприємствах відзначається гостра нестача кваліфікованих фахівців із ремонтно-технічного обслуговування техніки, особливо інженерних спеціальностей. Разом із тим багато з них використовуються не за призначенням, що тягне за собою не тільки економічні та соціальні втрати, а й зниження морального потенціалу фахівців інженерно-технічних професій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Непочатенко А.В. Современное состояние и пути улучшения технического обеспечения сельскохозяйственных предприятий Киевской области / А.В. Непочатенко // Экономика и предпринимательство. – Москва, 2014. – № 12. – Ч. 3. – С. 518–521.
2. Кононенко М.П. Техніко-технологічні напрями підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва / М.П. Кононенко // Економіка АПК. – 2008. – № 8. – С. 67–74.
3. Блоха А.В. Формування сучасної системи інженерно-технічного обслуговування аграрних підприємств / А.В. Блоха // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – Спец. вип.: у 2 ч.: Організаційно-правові форми агропромислових формувань: стан, перспективи та вплив на розвиток сільських територій / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана"; відп. ред. О. О. Беляєв. – К.: КНЕУ, 2011. – Ч. 1. – С. 90–95. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/1084/1/Bloha.pdf>.
4. Добіжа Н.В. Відтворення матеріально-технічної бази як основа зростання сільськогосподарського виробництва / Н.В. Добіжа // Економіка АПК. – 2008. – № 4. – С. 78–82.
5. Обґрунтування системних дій для підвищення конкурентоспроможності та якості вітчизняної сільськогосподарської техніки / В. Кравчук, В. Соловей, Т. Цема, С. Афанасєва // Техніка і технології для АПК. – 2010. – № 1. – С. 26–29.
6. Скоцик В.Є. Організаційно-економічні засади формування сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки в Україні / В.Є. Скоцик // Економіка та управління АПК: зб. наук. праць. – Біла Церква, 2014. – № 1 (111). – С. 128–133.

REFERENCES

1. Nepochatenko A.V. Sovremennoe sostojanie i puti uluchshenija tehničeskogo obespečenija sel'skhozajstvennyh predprijatij Kievskoj oblasti / A.V. Nepochatenko // Jekonomika i predprinimatel'stvo. – Moskva, 2014. – № 12. – Ch. 3. – S. 518–521.
2. Kononenko M.P. Tehniko-tehnologični naprjami pidvyshhennja efektyvnosti virobnytva produkciji roslinnictva / M.P. Kononenko // Ekonomika APK. – 2008. – № 8. – S. 67–74.
3. Bloha A.V. Formuvannja suchasnoi sistemi inženerno-tehnichnogo obslugovuvannja agrarnih pidpriemstv / A.V. Bloha // Formuvannja rinkovoi ekonomiki: zb. nauk. prac'. , Spec. vip.: u 2 ch.: Organizacijno-pravovi formi agropromislovih formuvan': stan, perspektivi ta vpliv na rozvitok sil's'kih teritorij / M-vo osviti i nauki, molodi ta sportu Ukraini, DVNZ "Kiivs'kij nac. ekon. un-t im. Vadima Get'mana" ; vidp. red. O. O. Beljaev, K.: KNEU, 2011. – Ch. 1. – S. 90–95. [Elektron. resurs] . – Rezhim dostupu: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/1084/1/Bloha.pdf>.
4. Dobizha N.V. Vidtvorennja material'no-tehnichnoi bazi jak osnova zrostantnja sil's'kogospodars'kogo virobnytva / N.V. Dobizha // Ekonomika APK. – 2008. – № 4. – S. 78–82.
5. Obg'runtuvannja systemnyh dij dlja pidvyshhennja konkurentospromozhnosti ta jakosti vitchyznjanoi' sil's'kogospodars'koi' tehniky / V. Kravchuk, V. Solovej, T. Cema, S. Afanas'jeva // Tehnika i tehnologii' dlja APK. – 2010. – № 1. – S. 26–29.
6. Skocik V.E. Organizacijno-ekonomični zasadi formuvannja servisnogo obslugovuvannja sil's'kogospodars'koi' tehniky v Ukraini / V.E. Skocik // Ekonomika ta upravlinnja APK: zb. nauk. prac', Bila Cerkva, 2014. – № 1 (111). – S. 128–133.

Современное состояние и пути совершенствования технического сервиса сельскохозяйственной техники**А.В. Непочатенко, В.А. Непочатенко**

Освещено современное состояние и проблемы технического сервиса в сельскохозяйственных предприятиях Киевской области, доказана целесообразность восстановления государственной системы сертификации и стандартизации сельскохозяйственной техники по результатам испытаний на отечественных машиноиспытательных станциях. Проанализирована структура проведенных ремонтов хозяйствами области по местам их осуществления, исследована зависимость влияния размера расходов, связанных с приобретением запасных частей на основные результативные показатели хозяйственной деятельности аграрных предприятий. Освещены проблемы количественно-качественного обеспечения аграриев ремонтно-технологическим оборудованием, инженерно-техническим персоналом и целевого их использования. Выделены основные направления дальнейшего совершенствования организации системы технического сервиса на современном этапе развития сельскохозяйственного производства.

Ключевые слова: технический сервис, организация сервисного обслуживания сельскохозяйственной техники, машинно-тракторный парк, сельскохозяйственные машины, ремонтно-техническая база, система технического обслуживания и ремонта, эффективность использования техники.

Current state and ways of improving technical service of agricultural machinery**A. Nepochatenko, V. Nepochatenko**

One of the topical issues of the agricultural sector of Ukraine is technical support of agricultural producers at high quantitative and qualitative levels. The efficiency of agricultural machinery used on farms is maintained through repairing, the cost of which is rising every year. The high degree of equipment tear and wear, insufficient volumes of spare parts purchasing combined with the poor quality of the majority of technical repair materials used can not provide the appropriate level of technical readiness and reliability of machine fleet of agricultural producers, which ultimately results in to serious violations of technological processes of crops growing and harvesting, as well as in negative impact on the yield, products quality characteristics and cost.

Obviously, the potential of agricultural machinery are transformed into real capabilities only under high organizational level of its use, as 80–90 % of the economic benefits from new technology introduction is implemented in its operation field. However, despite the bad shortage of means in the agricultural sector, only 40–50 % of the machines potential is used at agricultural enterprises. The reasons for this are shortcomings in the system of production technical maintenance.

Checking the equipment for their meeting the national system of machines technology is not carried out properly at agricultural enterprises. Also, its adaptability to local conditions, oil quality, existing repair and servicing facilities are not assessed. There is no objective information concerning new models of agricultural machinery available for a wide range of agricultural commodity.

Under such conditions it would be reasonable to restore the system of certification of equipment testing results at the domestic machine testing stations. Agricultural machinery, bought by agricultural producers who buy on credit under state guarantee, should be checked particularly closely. Information on the test results and free competition of different machines manufacturers will allow to identify the most beneficial among them and to reduce the price.

The study has found that the bulk of repair work (up to 90 %) of Kyiv region farms is done by the farms without using specialized equipment, necessary materials, under shortage of quality spare parts on the account of depreciated parts of decommissioned machines. However, this source has already depleted, as evidenced by the machinery cancellation termination, the stabilization of their number and increase in repairs.

The accomplished farms grouping has found out a positive influence in improving the key performance indicators of economic activity under increasing the share of the costs for spare parts purchasing in the structure of the total cost of crop production. This indicates a high rate of expenses return for the purchase of spare parts and using agricultural machinery in the technological process.

It has been found out that the key element in the technical service is the system of maintenance and repair aimed at maintaining the equipment in working condition, ensuring a high degree of technical readiness of the machine fleet to do agricultural works, decreasing the share of the costs in production price.

Our studies allowed to identify the following key areas for further improvement of the system of technical service under the current development of agricultural production: mandatory participation of manufacturers in technical service to ensure full and timely satisfy producers' wants in all areas of agribusiness; optimization of technical service enterprises placement network and aimed at countering the monopoly in this area; improvement of organizational forms and technologies of repair and maintenance of machines to ensure their reliable and effective work; creating rental centres, specialized units efficient functioning to implement mechanized agricultural operations; conformation of repair and servicing base of agriculture, including production of new vehicles and parts with the demand for services of the structure of existing facilities; rendering services to machines users with on order to extend the machinery life, purchasing from their users after lifetime, recovery and sale in the secondary market at bargain prices with a guarantee; timely providing consumers with spare parts, refurbished units; extending cooperation between the repair service enterprises and machines producing factories; development of new forms of organization of services (inter-farm association of machines production and maintenance, regional technical centers); dealer model application in providing consumers with the services.

Keywords: technical service, organization of agricultural machines support maintaining, machines fleet, agricultural machinery, repair base, maintenance system, efficient use of machines.

Надійшла 14.10.2015 р.